

PERUSTUSLAKIVALIOKUNTA**Lausunto 10/1995 vp****Hallituksen esitys 55/1995 vp***Liikennevaliokunnalle*

Liikennevaliokunta on kirjeellään 19 päivästä syyskuuta 1995 pyytänyt perustuslakivaliokunnan lausunnon hallituksen esityksestä n:o 55/1995 vp laiksi yksityisistä teistä annetun lain muuttamisesta. Lausuntopyynnössä on kiinnitetty huomiota lakiehdotuksen 96 §:n 2 momenttiin ja voimaantulosäännökseen sisältyviin säännöksiin yksityistien käytön kieltämisestä.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina hallitusneuvos Kalevi Perko liikenneministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Pekka Vihervuori oikeusministeriöstä, professori Mikael Hidén, professori Antero Jyränki ja professori Ilkka Saraviita.

Käsiteltyään asian valtiosääntöoikeudelliselta kannalta perustuslakivaliokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan yksityisistä teistä annettua lakia muutettavaksi niin, ettei yksityisten tienpidon kustannuksiin enää myönnetä valtion avustusta. Lisäksi ehdotetaan, että muiden kuin tieosakkaiden liikennettä tiellä ei voida kieltää, jos kunta on antanut avustusta tien tekemiseen taikka avustaa tien kunnossapitoa tai vastaa siitä. Edellisessä tapauksessa kielto olisi voimassa kymmenen vuoden ajan. Esityksessä myös ehdotetaan, että vastaavanlainen kymmenen vuoden liikenteen suoja-aika liittyy niihin tapauksiin, joissa yksityisen tien tekemistä tai kunnossapitoa on avustettu valtion varoista.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1996 alusta.

Valiokunnan kannanotot*Sääntelyn valtiosääntöoikeudellinen merkitys*

Ehdotettu velvoite olla kieltämättä yksityisen

tien käyttöä muuhun kuin tieosakkaiden hyväksi tapahtuviin kuljetuksiin merkitsee sellaista omistajan käyttövapauden rajoitusta, jolla on suoranaista taloudellista merkitystä. Kyseinen sietämisvelvoite koskee hallitusmuodon 12 §:ssä turvattua omaisuudensuojaa.

Lakiehdotuksen 96 §

Lakiehdotuksen 96 §:ssä velvoite on kytketty joko kunnan jatkuvaan kunnossapitoavustukseen (1 mom.) tai kunnan antamaan tientekoavustukseen (2 mom.). Jälkimmäisessä tapauksessa velvoite olisi voimassa kymmenen vuotta. Ehdotukset vastaavat olennaisin osin nykyistä lakia.

Kummassakin tapauksessa velvoite syntyy pelkästään sen perusteella, että kunta avustaa tien tekemistä tai kunnossapitoa. Valiokunnan käsityksen mukaan tällaisen kytkennän toteuttamiselle tavallisessa laissa ei aiheudu esteitä omaisuudensuojasäännöksestä, etenkin kun näin syntyvää omistajan käyttövapauden rajoitusta on pidettävä verraten vähäisenä.

Voimaantulosäännös

Lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen mukaan vastaavanlainen sietämisvelvoite liitetään myös nyt lakkautettavien valtion avustusten maksamiseen. Velvoite olisi niin tientekoavustusten (2 mom.) kuin kunnossapitoavustustenkin (3 mom.) osalta voimassa kymmenen vuotta. Tältäkin osin sääntely vastaa voimassa olevaa lakia, tosin siten eroten, että kunnossapitoavustuksiin nykyisten säännösten mukaan liittyvä velvoite on ollut sidoksissa avustuksen jatkuvuuteen.

Myös näihin tilanteisiin soveltuu lähtökohtaisesti edellä todettu arvio rajoituksen vähäisyydestä. On kuitenkin syytä huomata, että yksityisten valtionapujärjestelmän lakkauttamisesta

mainittiin kuluva vuoden ensimmäisen lisätalousarvion asianomaisen luvun selvitysosassa (HE 11/1995 vp). Muutokseen varautumisajan suhteellinen lyhyys sietämisvelvoitteen voima-aikana nähdessä voisi sinänsä olla tekijä, joka lisää ehdotetunlaisen rajoituksen valtiosääntöoikeudellista merkittävyyttä. Toisaalta valtionavustusten myöntämisen edellytyksenä on nykyisen lain 93 ja 94 §:n mukaan ollut se, että kyseisellä tiellä on paikkakunnalla huomattava liikenteellinen merkitys tai tie on tarpeellinen pysyvän asutuksen pääsytiellä. Kysymys on teistä, joilla on paikallista liikenteellistä merkitystä ja joiden käyttäminen liikenteeseen niin ollen on yleisen edun mukaista. Valiokunta katsoo, että voimaantulosäännöksen mukaiset järjestelyt kokonaisuudessaan saavat valtiosääntöoikeudellisesti arvioiden aikaan omistajan käyttövapauden vä-

häisenä pidettävän rajoituksen eivätkä näin ollen vaikuta lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen.

Säättämisjärjestysarvioinnin ulkopuolella valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että voimaantulosäännöksen 3 momentissa pidennetään olennaisesti kunnossapitoavustuksiin kytkeytyvää velvoitetta nykyisestä. Edellä todetun varautumisajan lyhyden takia tulisikin vielä selvittää, missä määrin tällainen sääntely sopii yhteen lain-säädännön muutoksiin kohtuudella liitettäviin ennustettavuusnäkökohtiin.

Edellä esitetyn perusteella perustuslakivaliokunta esittää kunnioittavasti,

että lakiehdotus voidaan käsitellä valiokuntapäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Helsingissä 6 päivänä lokakuuta 1995

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Häkämies, varapuheenjohtaja J. Koskinen, jäsenet Helle, Itä-

lä, Jansson, Kallio, Korkea-aho, H. Koskinen, Kuisma, Kurola, J. Leppänen, Nikula, Prusti, Puhjo ja Veteläinen sekä varajäsen Rehn.